

DAĞITIM

şebekeleri

DAĞITILYOR

Teklif verme süresi 20 Ekim 2009 olarak belirlenen ÇORUH (Trabzon, Rize, Giresun, Artvin, Gümüşhane), OSMANGAZİ (Eskişehir-Afyonkarahisar-Bilecik-Kütahya-Uşak) ve YEŞİLIRMAK (Samsun-Ordu-Çorum-Amasya-Sinop) EDAŞ'deki TEDAŞ hisselerinin özelleştirilmesine ilişkin süreç devam ediyor. İhaleye AYDEM ve Kayseri ve Civarı T.A.Ş. gibi dağıtım bölgelerinin işletme hakkını alan firmalar, Aksa, Akenerji gibi elektrik üretim şirketleri ve AKP'ye siyaseten yakın, bu iktidar döneminde ekonomik faaliyetleri olağanüstü biçimde büyüyen başta Çalık Grubu olmak üzere 29 teklif sahibi katılıyor.

Hükümet 2006 yılında IMF'ye verdiği niyet mektubunda, 2007 yılının sonunda tamamlanmak üzere Milli Piyango, TEKEL ve TEDAŞ'ın da içinde yer aldığı kapsamlı bir özelleştirme programı için taahhütte bulunmuştu. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca hızlandırılan program özellikle ihale sürecindeki hukuki açıkları ve daha önceki iptal gerekçelerini önlemeye yönelik olarak yoğunlaştırıldı. Satış için blok hisse satışta karar kılınmasıyla ilk olarak BAŞKENT (Ankara-Kırıkkale-Zonguldak-Bartın-Karabük-Çankırı-Kastamonu), SAKARYA (Sakarya-Bolu-Düzce-Kocaeli) ve AYEDAŞ

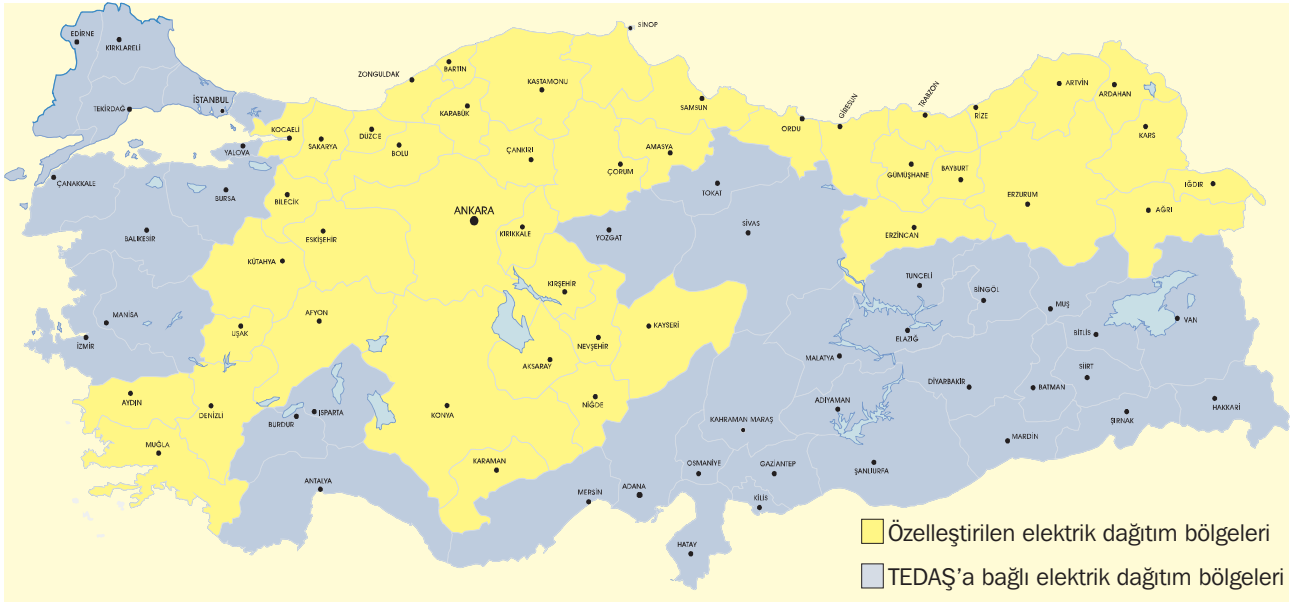
İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım şirketlerinin satışı ihalesine 2006 yılında çıkıldı. Uluslararası enerji şirket ve tekellerinin küçük yerli sermaye ile birleşerek kurdukları konsorsiyumlarla birlikte 82 ön yeterlilik alınan ihalede çeşitli ertelemeler sonrası teklif verme tarihi 19 Ocak 2007 olarak açıklandı.

Bu teslimiyet içinde rutin bir hazırlık süreci yaşanırken Başbakan Erdoğan 5 Ocak 2007 tarihinde Lübnan dönüşü uçakta **"Zam yaparlar faturası bize çıkar elektriği şimdi özeleştiremeyiz"** deyiverdi. Konuşmasında **"İstiyoruz ki havai hatlar yeraltına alınsın ve hem çirkin görüntülerden hem de kayıp kaçıktan kurtulalım ve ondan sonra özelleştirme yapalım."** tespitini de kamuoyuyla paylaştı. (*Dünya Bankası, IMF kredileriyle dağıtım şebekelerine biraz daha para yatıralım, kamu borçlansın siz rahat edeceksiniz. Ama az bekleyin şu seçimi atlata-yım*). Sermayenin uzun vadeli çıkarları için kısa dönemli duraklama, gerçekçi bir politikacı değerlendirmesi. Açıklamalardan ne Maliye Bakanı ne de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı haberdardı. Maliye Bakanı Kemal Unakitan **"Bakanlar Kurulu toplantısından önce,**

toplantı sırasında veya sonrasında Sayın Başbakanımız bizi de bu konudan bilgilendirecek, talimatlandıracak" derken, ETKB Hilmi Güler bilgisi dışında alınan kararı, "uzmanlığını" katarak gerekçelendirmeyi denedi. "Elektrik özelleştirmeleri gibi bir konunun seçim öncesinde aceleye gelmemesini istedik. Sayın Başbakanımız şehircilik açısından altyapıya büyük önem veriyor. Bu konudaki yatırımların yapılmasını arzu ediyor. Buna öncelik verdikleri için böyle bir değerlendirmeyi uygun buldular." Unakitan **"toplantı öncesi, esnası, sonrası" diye top dolaştırırken, Güler samimi (a- Elektrik özelleştirmeler aceleye gelmez. b- Elektrik dağıtımda altyapıda büyük sorunlar var.)**

Ama aynı Güler Şubemizin 29-30 Mart 2007 tarihlerinde ikincisini düzenlediği Ege Bölgesi Enerji Forumu'nda Elektrik Mühendisleri Odası Başkanı Kemal Ulusaler'in, Başbakan'ın uçakta açıkladığı kararın yükseklik sarhoşluğuna bağlanabileceği mizahi yorumunu, habersiz bırakılma-önemsenmeme duyguları içinde oldukça talihsiz bir diyalogla yanıtlamıştı.

Nihayet Başbakan'ın özelleştirme için şart koştuğu; alt yapı ve yeraltı

elektrik şebekesi imalatları “17 ay içinde” tamamlandı. Başkent ve Sakarya EDAŞ, 11 Haziran 2008 tarihli tekliflerle 1 Temmuz 2008’de satıldı. Daha sonra TEDAŞ’a ait %100 oranındaki hisselerinin blok satışında sıra MERAM (Konya-Aksaray-Karaman-Kırşehir-Nevşehir-Niğde) ve ARAS (Erzurum-Ağrı-Ardahan-Bayburt-Erzincan-Kars-Iğdır) EDAŞ’lara geldi. Aynı yöntemle 30 Nisan 2008 tarihinde yapılan ihale, 25 Eylül 2008 günü sonuçlandırıldı.

Kamunun elektrik sektöründen uzaklaştırılmasına paralel olarak sektörde doğacak boşluğun özel sektör tarafından doldurulması daha doğrusu özel sektöre rekabetsiz ve risksiz bir üretim ve dağıtım faaliyetinde kamunun tasfiyesi. Bunun için gerekenler ve istenilenlerin AKP hükümeti tarafından yerine getirilmesiyle enerji ve özelliklerle elektrik sektörü garantili ve ayrıcalıklı bir ticari alan olarak yeniden düzenlendi. **Giyim ve inşaattan, gıdaya kadar enerji dışındaki tüm ticari yapılar sektörün bileşeni oldular.** Bu bileşenlerin çıkarlarının devamı için geçmişte olduğu gibi bugün de kamu aleyhine her türlü

müdahale süratle yapılmakta, YİD, Yİ’lerle başlayıp İşletme Hakkı Devirleri ve Dengeleme ve Uzlaştırma Yönetmeliği ile “yaşatılan” süreçte dışa bağımlı kaynak girdili üretim biçimleri giderek artarken yerli kaynak kullanımlı kamu üretim tesisleri tasfiye edilmektedir.

Ekonomik krizin başta üretimi, dolayısıyla elektrik tüketimini vurduğu dönemde üretim azalmasının tamamı kamu üzerinden yapılarak özel sektörün üretimi korunmuştur. **Ocak-Ağustos döneminde yaşanan % 4,8’lik küçülme kamu elektrik üretiminde %11,2’lik kısıtlama ile karşılanarak, sekiz aylık dönemdeki 6,5 milyar kWh’lik üretim azalışı kamunun sırtına yıkılarak, kriz özel üretim şirketleri için fırsata dönüştürülmüştür.** (Krizi fırsata çevireceğiz!) Kamu santrallerinde yapılan kesintinin %48,5’i, su gelirleri beklentinin üstüne çıkan hidrolik santrallerden 3,5 milyar kWh daha az üretim yapılarak karşılanmıştır. Bu vurgunda **hidrolikler susturulmuş doğalgaz, ithal kömür çalışmıştır.** (EMO Basın Açıklaması-9 Ekim 2009)

Enerjide özelleştirmenin neden-

leri olarak yıllardır öne sürülen; varlıkların verimli işletilmesi maliyetlerin düşürülmesi, elektrik enerjisi arz güvenliğinin sağlanması ve arz kalitesinin artırılması, kayıp/ kaçak da azaltma sağlanması ve yenileme, genişleme yatırımlarının özel sektör tarafından yapılması ve rekabet sonucu sağlanan faydaların tüketicilere yansıtılması gerekçeleri, tekeli ve alım garantisi sektörün tekerlemesi olmuştur. Özelleştirmeler sonrası taşeronlaştırma ve sendikasılaştırma nedenli maliyet düşüklüğü yalnızca işverenler lehine yaşanmıştır. Değil arz güvenliğinin sağlanması ve arz kalitesinin artması, kesintisiz bir işletmeciliği bile tehlikeye girmiş, TEİAŞ yetkilileri bunu sıkça dile getirmiştir. Bir tahsilat sorunu olan ve toplumsal gerçekleri de kapsayan kaçak elektrik kullanımı, rakamsal oyunlarla kayıpların önemli gerekçelerinden sayılmıştır. Bir türlü özelleşemeyen özel sektörün, devletten biriktirmeye çalıştığı sermayesi ile yatırım yapacağı, hem AKTAŞ hem ÇEAŞ da sayısız örneklerle yalanlanmasına karşın olumlu bir gelişme olarak sunulmuştur. Ve nihayet **rekabet**

BÖLGE	DEVİR TARİHİ	BEDELİ
KAYSERİ VE CIVARI ELK.TAŞ	15/07/2009	
BAŞKENT ELK.DAĞ.A.Ş.	28/01/2009	1.225.000.000 \$
SAKARYA ELK.DAĞ.A.Ş.	11/02/2009	600.000.000 \$
MENDERES ELK.DAĞ.A.Ş.(AYDEM)	15/08/2009	110.000.000 \$
MERAM ELK.DAĞ.A.Ş.	DEVAMEDİYOR	440.000.000 \$
ARAS ELK.DAĞ.A.Ş.	YÜRÜTMİYİ DURDURMA	128.500.000 \$
ÇORUH ELK.DAĞ.A.Ş.	İHALE	
OSMANGAZİ ELK.DAĞ.A.Ş.	İHALE	
YEŞİLIRMAK ELK.DAĞ.A.Ş.	İHALE	

denilen sihirli kelime bugüne kadar tüketicilere yalnızca zam, kesinti ve kalitesiz hizmet olarak yansımış, 31 Aralık 2007 ile 1 Ekim 2009 arasındaki iki yıllık dönemde konutlarda elektrik fiyatları %70,36 oranındaki zamlanmıştır.

Aydınlatma bedellerinin Hazine tarafından üstlenilmesinin yanı sıra dağıtım ve perakende satış hizmetleri % 65,3'e varan oranda arttırılmış, en önemlisi de tekelci elektrik borsası hayata geçirilerek her türlü manipülasyona açık fiyat belirleme ve satış yolu DUY'la hayata geçirilmiştir.

Dünya Bankası ve IMF ile kurulan ilişkilerin sonucu giderek hızlanan özelleştirmeler kamunun giderek azalan üretim faaliyetlerinin payının yanı sıra dağıtım faaliyetlerinden alıkonulmasını getirmektedir. Son ihale sonrası 9 dağıtım bölgesinin işletme hakları özel sektöre geçmiş olacaktır. (Tablo-1) Özelleştirilmiş dağıtım bölgelerinde yer alan il sayısı 43 olup bu toplam il sayısının % 53'üdür. Uzun süredir görevlendirmeyle çalışan Kayseri ve Civarı T.A.Ş.'in; Taner Yıldız'ın atanmasının hemen ertesinde 15 Temmuz 2009 tarihinde dağıtım lisansı alması, MENDERES (Aydın, Denizli, Muğla) EDAŞ'ın AYDEM firmasına ihalesiz, işletme hakkı devirleri tamamlanmış olup 2007 rakamlarına

Tablo-1 göre toplam elektrik abonelerinin %39'u özelleştirilen dağıtım bölgelerinde hizmet alacaklardır. Yine bu bölgelerdeki 2007 elektrik tüketimi TEDAŞ elektrik tüketiminin %33'üne karşılık gelmektedir. (Tablo-2)

Hiçbir kamu yararı içermeyen ihalelerin iptali amacıyla Elektrik

Mühendisleri Odası AYDEM dahil sekiz dağıtım bölgesi için yasal girişimlerde bulundu. Başkent ve Sakarya elektrik dağıtım bölgelerinin davası temyiz aşamasında, diğer bölgelerinin davaları ise Danıştay 13. Dairesi'nde devam ediyor. Özel tekel tehdidinden, kamu aleyhine garantiye; tüketiciye yansıtılacak yatırım bedelinden kamuya borç devrine kadar her konuda devirler sonrası elektrik sektörünün planlamadan, ulusal kaynak kullanımından, ucuzluk ve kaliteden uzaklaşacağı açıktır. Bu nedenle süratle, elektrik sektörünün yüksek ve güvenceli kar yerine toplumsal refahın bir aracı olarak kullanılmasının mekanizmaları hayata geçirilmelidir.

